

Jednotná informační brána CASLIN - přihlášení

Soubor Úpravy Zobrazit Oblíbené Nástroje Nápověda

Adresa <http://octopus.ruk.cuni.cz/V?RN=140549099>

Odkazy [INTRANET NK ČR](#) [KATIF](#) [Ultra Net Menu](#) [Seznam](#) [Atlas](#) [Quick](#) [Centrum](#) [Báze Národní knihovny ČR](#)

Česká a Slovenská knihovní informační síť
CASLIN
 založena 1991

Jednotná informační brána

Jednotná informační brána CASLIN umožňuje jednotný a snadný přístup k různým informačním zdrojům včetně plných textů dokumentů. V rámci Jednotné informační brány byly využity a zhodnoceny výsledky projektu CASLIN (především standardizace, automatizace velkých českých a slovenských knihoven a položení základů sítě knihoven).

Neregistrovaní uživatelé

Plnohodnotné vyhledávání bez možnosti uložení vyhledaných záznamů a uložení preferovaných databází pro další pozdější vyhledávání.

Registrovaní uživatelé

ID uživatele:
 Heslo:
 Instituce:

Plnohodnotné vyhledávání s možností uložení vyhledaných záznamů a uložení preferovaných databází pro další pozdější vyhledávání.
 Noví uživatelé se mohou zaregistrovat tlačítkem "Registrovat se".
 Registrace je zdarma.

Aktuality:

Nová verze Metalib
 O tom, se Vám přinese přechod na novou verzi jádra JIB, [klikte prosím zde](#).

Licencované zdroje
 Studenti a zaměstnanci UK mají možnost používat databáze licencované pro UK z domova!
 Nový k nastavení je vystaven na stránkách UVT UK.

Cena Inform 2002
 Organizační výbor Inform 2002 udělil Jednotné informační bráně Casu Inform na základě výstřední hlasování účastníků 8. ročníku konference.

Project summary

Informace o projektu Nápověda [Libriky](#)

©2000 MetaLib

Jednotná informační brána pro hybridní knihovny

Závěrečná zpráva

Předkládá: PhDr. Vojtěch Balík, ředitel NK ČR

Zpracovali:

PhDr. Bohdana Stoklasová, hlavní řešitelka projektu

RNDr. Pavel Krbec, CSc., spoluřešitel projektu

Mgr. Marie Balíková, spoluřešitelka projektu

Praha, 27. ledna 2003

OBSAH

A	Konstatační část	
A.1	Rešerše	2
A.2	Současný stav ve světě a v ČR	6
A.3	Cíl	6
B	Analytická část	
B.1	Vlastní řešení	7
B.2	Přínos řešitele	20
B.3	Posun znalostí	20
C	Návrhová část	
C.1	Výsledky řešení	19
C.2	Závěr	21
C.3	Návrhy opatření	21
D	Použití finančních prostředků	
D.1	Tabulky a komentář	22
E	Resumé a klíčová slova	
E.1	Resumé a klíčová slova v češtině	24
E.2	Abstract and key words in English	24

Přílohy

Doklady o čerpání finančních prostředků – 2001

Doklady o čerpání finančních prostředků – 2002

Cestovní zprávy - 2001

Cestovní zprávy - 2002

A Konstatační část

A.1 Rešerše

MetaLib a SFX

Vztahuje se k

Linie 1: Implementace zahraničních „technických“ nástrojů a standardů pro JIB v ČR

Integrovaný přístup k informacím prostřednictvím Jednotné informační brány / Bohdana Stoklasová, Pavel Krbec // Národní knihovna. – Roč. 14, č. 1 (2003) [v tisku]

Jednotná informační brána / Bohdana Stoklasová, Pavel Krbec. – Praha : Národní knihovna ČR, 2002. – 44 s.

CASLIN Uniform information gateway / Bohdana Stoklasová, Pavel Krbec [Text příspěvku pro sborník pro mezinárodní konferenci The Andrew W. Mellon Conference on Union Catalogs v Tallinnu]

Text příspěvku dostupný na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/tallin/html/Tallin.html>

[PPT prezentace přednesená na mezinárodní konferenci The Andrew W. Mellon Conference on Union Catalogs v Tallinnu]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/tallin/Tallinn.ppt>

CASLIN Uniform information gateway / Martin Ledínský, Jan Pokorný, Jiří Pavlík

[PPT prezentace přednesená na setkání SFX/Metalib Users Group 2002 v Paříži]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/smuq2002/ UIG-all.ppt>

Integrace informačních zdrojů v Jednotné informační bráně a její dopad na strategii knihoven / Bohdana Stoklasová [Text příspěvku pro sborník pro konferenci Knihovny současnosti 2002]

Text příspěvku dostupný na

http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/sec2002/Sec2002_strateg.doc

[PPT prezentace přednesená na konferenci Knihovny současnosti 2002]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/sec2002/KnihsoucstrategBST.ppt>

Jednotná informační brána z pohledu služeb / Jindřiška Pospíšilová, Karolina Košťálová [PPT prezentace přednesená na konferenci Knihovny současnosti 2002]

PPT prezentace dostupná na

http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/sec2002/sec_jib.ppt

MetaLib a stahování záznamů / Martin Vojna [PPT prezentace přednesená na konferenci Knihovny současnosti 2002]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/sec2002/jib-copycat.ppt>

Jednotná informační brána jako služba i výzva pro české univerzity / Bohdana Stoklasová // Rufis 2002 : sborník příspěvků z mezinárodní konference RUFIS 2002 (Vysoké učení technické v Brně : 3.-4. září 2002). – Brno : ApS Brno, 2002. – S. 101-10.

Text příspěvku dostupný na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/rufis/rufis.htm>

[PPT prezentace přednesená na konferenci Rufis 2002]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/rufis/rufis.ppt>

The CASLIN Uniform information gateway for integrating heterogeneous resources / Bohdana Stoklasová, Pavel Krbec [PPT prezentace přednesená na mezinárodním kongresu SVU 2002]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/svuplzen/PlzenBSTaPKnew.ppt>

Jednotná informační brána CASLIN : projekt Národní knihovny ČR a Univerzity Karlovy / Bohdana Stoklasová, Pavel Krbec [Text příspěvku pro sborník pro konferenci Inforum 2002]

Text příspěvku dostupný na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/inforum2002/Inforum.doc>

[PPT prezentace přednesená na konferenci Inforum 2002]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/inforum2002/Inforum.ppt>

Jednotná informační brána / Bohdana Stoklasová, Pavel Krbec. [PPT prezentace přednesená na semináři Moderné informačné služby v digitálnych knižniciach]

PPT prezentace dostupná na

[http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/bb/BBBST\[1&2\].ppt](http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/bb/BBBST[1&2].ppt)

Jednotná informační brána a integrace heterogenních zdrojů / Bohdana Stoklasová [PPT prezentace přednesená na semináři Knihovny současnosti 2001]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/sec2001/BSTBRANAUVOD.ppt>

VISK 8 (koncepte) : Jednotná informační brána a integrace heterogenních zdrojů / Bohdana Stoklasová [PPT prezentace přednesená na semináři Knihovny současnosti 2001]

PPT prezentace dostupná na <http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/sec2001/VISK8.ppt>

MetaLib a SFX : od knihovních k informačním zdrojům / Pavel Krbec, Jiří Pavlík [PPT prezentace přednesená na semináři Knihovny současnosti 2001]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/sec2001/jib-metalib-sfx.ppt>

Jednotná informační brána : úvod / Bohdana Stoklasová

[PPT prezentace přednesená na semináři Automatizace knihoven 2001]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/autknih2001/Jinoniceuvodnew.ppt>

Jednotná informační brána : MetaLib / Martin Vojnar [PPT prezentace přednesená na semináři Automatizace knihoven 2001]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/autknih2001/JinoniceMetalib.ppt>

Jednotná informační brána : SFX / Jiří Pavlík [PPT prezentace přednesená na semináři Automatizace knihoven 2001]

PPT prezentace dostupná na

<http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/autknih2001/jinonicesfx.ppt>

Jednotná informační brána : MetaLib / Martin Vojnar [PPT prezentace přednesená na semináři Digitální knihovna]

PPT prezentace dostupná na <http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/stk2001/STKMetalib.ppt>

Jednotná informační brána : SFX / Jiří Pavlík [PPT prezentace přednesená na semináři Digitální knihovna]

PPT prezentace dostupná na <http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/stk2001/STKsfx.ppt>

MetaLib and SFX: Managing heterogeneous resources in the scholarly environment / Tamar Sadeh [text referátu a PPT prezentace přednesená na semináři CASLIN 2001]

Referát dostupný na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/metalib.html>

PPT prezentace dostupná na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/wsadeh.htm>

SFX : an open linking framework for the hybrid library / Tamar Sadeh [text referátu a PPT prezentace přednesená na semináři ELAG 2001]

PPT prezentace dostupná na <http://www.stk.cz/elag2001/Papers/TamarSadeh/Show.html>

PDF dostupný na <http://www.stk.cz/elag2001/Papers/TamarSadeh/TamarSadeh.pdf>

MetaLib: základní informace

Dostupné na: <http://www.exlibris.co.il/metalib/overview.html>

MetaLib: další informace a FAQ

Dostupné na: <http://www.exlibris.co.il/metalib/FAQ.html>

SFX: základní informace

Dostupné na: <http://www.sfxit.com/body.html>

SFX: další informace a FAQ

Dostupné na: <http://www.sfxit.com/overview/faq.html>

Konspekt a věcné zpracování

Vztahuje se k

Linie 2: Vytvoření předpokladů pro optimální fungování JIB

Soubor geografických autorit – standard pro zápis geografických selekčních prvků / Marie Balíková. // Národní knihovna. – Roč. 14, č. 1 (2003) [v tisku]

Universal Decimal Classification developments in Czechia 2001-2002 / Marie Balíková. – Haag : Extensions and Corrections to the UDC, 2002. – S. 18-20.

Application of UDC in Czechia / Marie Balíková. – Haag : Extensions and Corrections to the UDC, 2001. – S. 12-14.

Soubor věcných autorit / Marie Balíková

[text referátu předneseného na semináři Zmena vecného spracovania pod vplyvom nových informačných technológií]

Osnova prezentace dostupná na http://www.snk.sk/odborcin/snk_main_odborcin.html

Věcné zpracování NK ČR / Marie Balíková

[text referátu předneseného na semináři Zmena vecného spracovania pod vplyvom nových informačných technológií]

Osnova prezentace dostupná na http://www.snk.sk/odborcin/snk_main_odborcin.html

Problematika věcného pořádání informací a jejich zpřístupnění / Marie Balíková // Národní knihovna. – Roč. 12, č. 3 (2001). – S. 175-186

Aplikace Library of Congress Subject Headings System v Národní knihovně ČR / Marie Balíková // Národní knihovna. – Roč. 12, č. 4 (2001). – S. 303-305

Metoda konspektu : konspekt - standard pro popis a koordinované budování knihovních fondů / Marie Balíková

Dostupný na: http://www.nkp.cz/standard/MDT_konspekt_VP1.htm

Fondy Národní knihovny ČR [Popis fondů NK ČR metodou konspektu]

Dostupný na: <http://nkp.cz/konspekt/>

Soubor věcných autorit a jeho funkce v elektronickém prostředí / Marie Balíková [text referátu předneseného na semináři CASLIN 2001]

Referát dostupný na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/authority-vec.htm>

Využití konspektu v českých knihovnách : perspektivy, harmonogram / Bohdana Stoklasová [text referátu a PPT prezentace přednesená na semináři CASLIN 2001]

Referát dostupný na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/konspektcze.html>

PPT prezentace dostupná na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/wkon.htm>

The evolution of conspectus practice in libraries: the beginnings and the present applications / Mary Bushing [text referátu předneseného na semináři CASLIN 2001]

Referát dostupný na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/conspectus.html>

Conspectus workshop / Mary Bushing [PPT prezentace přednesená na semináři CASLIN 2001]

PPT prezentace dostupná na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/wcons.htm>

Přehled základních materiálů o metodě konspektu

Dostupný na <http://www.wln.org/wlnprods/aca>

Konspekt jako nástroj pro popis a hodnocení fondů / Bohdana Stoklasová, Jana Kalíšová // Ikaros [online]. 2000, č. 10 [cit. 2000-12-01]. Dostupný na:

<http://ikaros.ff.cuni.cz/2000/c10/konspekt.htm> . ISSN 1212-5075.

Using the conspectus method : a collection assessment handbook / Mary Bushing, Burns Davis, Nancy Powell. Lacey, Washington : WLN, 1997. 200 s.

Dostupný ve studovně knihovnické literatury OK-NK

Soubor věcných autorit a jeho funkce v elektronickém prostředí / Marie Balíková [text referátu předneseného na semináři CASLIN 2001]

Referát dostupný na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/authority-vec.htm>

Subject categorization of web resources / Lois Mai Chan [text referátu a PPT prezentace přednesená na semináři CASLIN 2001]

Referát dostupný na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/subjectcat.html>

PPT prezentace dostupná na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/wcat.htm>

Subject vocabulary for web resources / Lois Mai Chan [text referátu a PPT prezentace přednesená na semináři CASLIN 2001]

Referát dostupný na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/subjectvoc.html>

PPT prezentace dostupná na <http://www.caslin.cz:7777/caslin01/sbornik/wsubj.htm>

Mezinárodní desetinné třídění / UDC Consortium, překlad Národní knihovna ČR

Dostupné na <http://aip.nkp.cz/mdt>

A.2 Současný stav ve světě a v ČR

Problematika jednotných informačních bran, které se snaží o komplexní integraci heterogenních zdrojů a pokrytí celého universa, nikoli pouze určitého oboru či skupiny oborů, je v mezinárodním i v národním měřítku poměrně nová. Prostřednictvím informačních bran nabízejí služby svým uživatelům producenti různých informačních zdrojů. Integrace heterogenních zdrojů a velký uživatelský komfort se stávají postupně standardem, který musí nabídnout svým uživatelům i knihovny, pokud chtějí obstát na informačním trhu.

V současné době je v ČR díky různým grantovým programům dobrá situace v oblasti automatizace knihoven a jejich připojení k internetu. Díky domácím i zahraničním grantům v poslední době dramaticky vzrostla dostupnost externích elektronických zdrojů (konsorcia, předplatná domácích i zahraničních elektronických zdrojů, dostupnost plných textů dokumentů).

V době zahájení řešení projektu Jednotná informační brána pro hybridní knihovny v roce 2001 u nás byla zcela nedostatečně řešena problematika integrace všech těchto zdrojů a poznatků s ohledem na uživatelské pohodlí při jejich využití. Výsledky řešení projektu Jednotná informační brána pro hybridní knihovny přinesly zásadní posun v této oblasti a Česká republika se dostala na špičkovou světovou úroveň. Jednotná informační brána se těší mimořádnému mezinárodnímu zájmu, výsledky projektu byly prezentovány na několika mezinárodních konferencích (viz A.1 Rešerše), na dalších mezinárodních konferencích budou prezentovány v roce 2003. Naše zkušenosti jsou velmi zajímavé a inspirující pro zahraniční knihovny. Za všechny jmenujme například Kongresovou knihovnu, která v současné době připravuje novou koncepci vlastní informační brány a obrátila se na nás se žádostí o konzultace.

A.3 Cíl

Cílem projektu bylo vytvoření jednotné informační brány (JIB), která umožní uživatelům jednotný a snadný přístup ke klasickým fondům knihoven i elektronickým zdrojům (blízkým i vzdáleným). Výsledkem řešení předkládaného projektu měla být JIB pro Národní knihovnu ČR (NK) a Univerzitu Karlovu (UK), u nichž existuje podobná informační gesce.

Součástí řešení projektu měl být i návrh, otestování a publikace standardu, který umožní automatický přístup nejen k zahraničním elektronickým zdrojům, ale i k elektronickým zdrojům vytvářeným v ČR, a národních standardů pro věcné zpracování, hodnocení a koordinované budování fondů. Všechny výsledky projektu měly být využitelné v dalších českých knihovnách a propagovány u českých producentů elektronických zdrojů s cílem zvýšit uživatelské pohodlí při využití jejich zdrojů i mezinárodní dostupnost těchto zdrojů. Pracovníci českých knihoven i producenti elektronických zdrojů měli být se všemi standardy i výsledky řešení projektu seznámeni nejen prostřednictvím internetu a tištěných verzí základních standardů, ale i sérií seminářů a školení, které měly uspořádat NK a UK.

Cíle projektu měly být realizovány ve dvou hlavních vzájemně provázaných liniích

Linie 1: Implementace zahraničních technických nástrojů a standardů pro JIB v ČR

Linie 2: Vytvoření předpokladů pro optimální fungování JIB

B Analytická část

B.1 Vlastní řešení

Projekt byl koncipován jako projekt NK a UK s tím, že po zprovoznění a otestování v těchto dvou institucích (pilotní fáze) budou přizvány ke spolupráci i knihovny další. Již během prvního roku řešení se ale k projektu přihlásila skupina dvanácti knihoven řešících projekt s obdobnou tematikou pro oblast STM

http://jib-info.cuni.cz/o_nas/stm/jib-stm.html

Tím se projekt JIB stal od počátku de facto projektem národní informační brány. Do projektu se postupně zapojila většina velkých českých knihoven a souborných katalogů. V roce 2002 se k projektu připojily dvě největší slovenské knihovny – národní a univerzitní, čímž projekt získal mezinárodní dimenzi. Vzhledem k tomu, že prostředky pro technické a personální zabezpečení pilotního projektu dvou institucí neodpovídaly nově vzniklým požadavkům projektu s mezinárodní dimenzí, byla pro Jednotnou informační bránu otevřena jedna z linií podprogramu VISK 8 – informační zdroje

http://www.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/VISK/VISK8Bra.htm.

Toto bylo nutné předeslat. Dále se budeme věnovat hodnocení plnění cílů, které byly formulovány a financovány v rámci projektu VaV podaném NK a UK pod názvem Jednotná informační brána pro hybridní knihovny. Tam, kde došlo k modifikacím s ohledem na podstatně širší rámec projektu, než který byl původně plánován a k dofinancování z prostředků VISK, bude tato skutečnost zmíněna.

Následuje popis vlastního řešení projektu dosažených výsledků rozdělený do dvou hlavních linií:

Linie 1: Implementace zahraničních technických nástrojů a standardů pro JIB v ČR

Z analýzy požadavků různých uživatelů služeb knihoven v elektronickém prostředí byly vybrány nejdůležitější, opakující se požadavky související s distribuovaným charakterem informačních zdrojů.

Knihovny by měly nabídnout svým uživatelům:

- integraci služeb a zdrojů bez opakovaného přihlašování a odhlašování v jediném a jednotném, uživatelsky vliďném rozhraní
- možnost klást dotazy jednotným způsobem a v jednotné podobě dostávat i výstupy (to se týká jak informací o dokumentech, tak vlastních primárních dokumentů)
- možnost na základě získaných informací snadno získat nabídku dalších souvisejících informací a služeb
- možnost pracovat ve vlastním, předem nadefinovaném prostředí s předdefinovanými preferovanými zdroji.

Jinými slovy – většina toho, co uživatelé zatěžovala, měla probíhat „v pozadí“.

V době zahájení řešení projektu se jevily jako nejvhodnější technické nástroje pro realizaci výše uvedených požadavků MetaLib a SFX distribuované firmou ExLibris. Tyto nástroje byly vybrány a zakoupeny pro řešení projektu. Volba se ukázala jako správná. V průběhu uplynulých dvou let si oba nástroje nejen drží vedoucí postavení v mezinárodním kontextu, ale stále je upevňují.

Pro získání představy o charakteru prací, které probíhaly v rámci řešení grantu, je nutné alespoň stručně charakterizovat oba zvolené nástroje.

MetaLib

MetaLib je inteligentní paralelní prohledávač heterogenních informačních zdrojů, který prohledává všechny obvyklé zdroje informací (nejen knihovní katalogy) a není omezen na předem daná rozhraní. Komunikuje především prostřednictvím protokolu Z39.50, ale může komunikovat (po dohodě a příslušné specifikaci) i pomocí rozhraní vlastního.

Typické prohledávané zdroje jsou katalogy, plné texty, databáze, archivy. Služby, které MetaLib nabízí, jsou personifikované, systém tedy musí mít prostředky a data nutná pro autentikaci a autorizaci uživatele. (Autorizací rozumíme kontrolu identity uživatele prostřednictvím loginu a hesla, případně přiřazení statutu „anonymní“. Autorizace slouží k otevření konkrétního personifikovaného uživatelského profilu. Autentikace je proces, který na základě loginu a IP adresy uživatele, jeho statutu, domovské instituce atp. přidělí podle vnitřního nastavení práva přístupu ke zdrojům.) Autentikace souvisí se zdroji – systém tedy musí udržovat a spravovat i údaje o zdrojích. Všechna tato data i procedury na jejich spravování jsou soustředěny v tzv. Znalostní bázi.

Mezi zdroji v rámci MetaLibu můžeme nalézt zdroje volné a zdroje placené / licencované. Nabízené služby může uživatel využívat jako uživatel registrovaný nebo neregistrovaný.

MetaLib – souhrn

MetaLib je nástroj, umožňující základní vyhledávání v heterogenních zdrojích, tzn. nabízející vyhledávání podle autora, názvu, předmětu, roku vydání a ISBN/ISSN. Pokud potřebujeme při zadávání dotazu kombinovat údaje např. o jazyku dokumentu případně originálu, nebo údaje o vydavateli, pak je na místě vyhledávat přímo v originálním prostředí jednotlivých zdrojů.

Do MetaLibu může uživatel vstoupit buď jako neregistrovaný uživatel, nebo se může sám registrovat prostřednictvím jednoduchého formuláře.

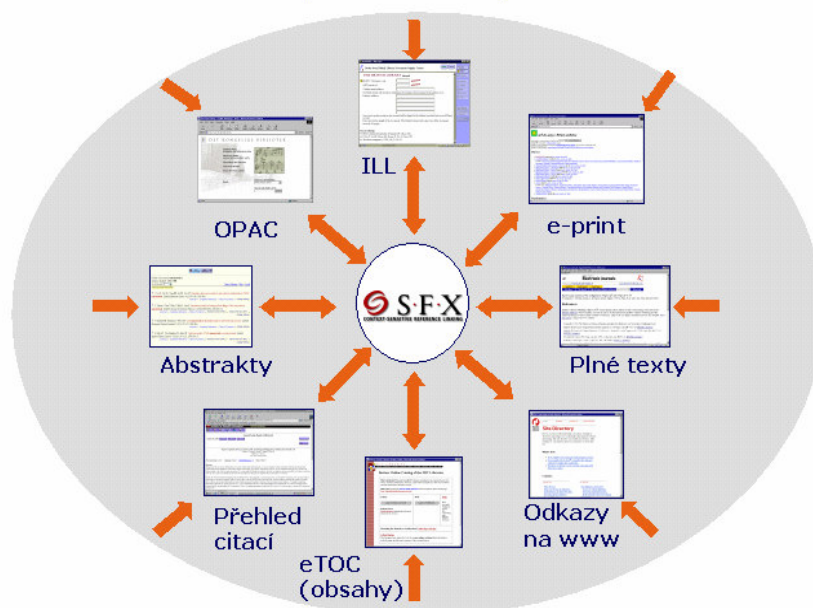
Pomocí MetaLibu jsou řešeny v JIB tyto otázky:

- kde hledat informace – tematický výběr zdrojů přístupných v JIB podle kategorií konspektu
- jak přistupovat k licencovaným zdrojům prostřednictvím různých způsobů autorizace přístupu k těmto zdrojům, navíc různými způsoby podle preferencí zdrojových databází
- jak vytvořit dotaz – MetaLib vytváří uživatelsky vlídné rozhraní, které je jednotné pro všechny zdroje
- jak se zbavit duplicity záznamů z více zdrojů – v MetaLibu je nástroj na slučování nalezených záznamů a odstraňování duplicity
- jak uchovávat dotazy, jejich výsledky a záznamy – registrovaní uživatelé si mohou v MetaLibu vytvořit vlastní profil, ukládat formulace dotazu a jeho výsledky, zároveň si mohou uchovávat z nabídky MetaLibu „oblíbené/nejvíce využívané“ zdroje

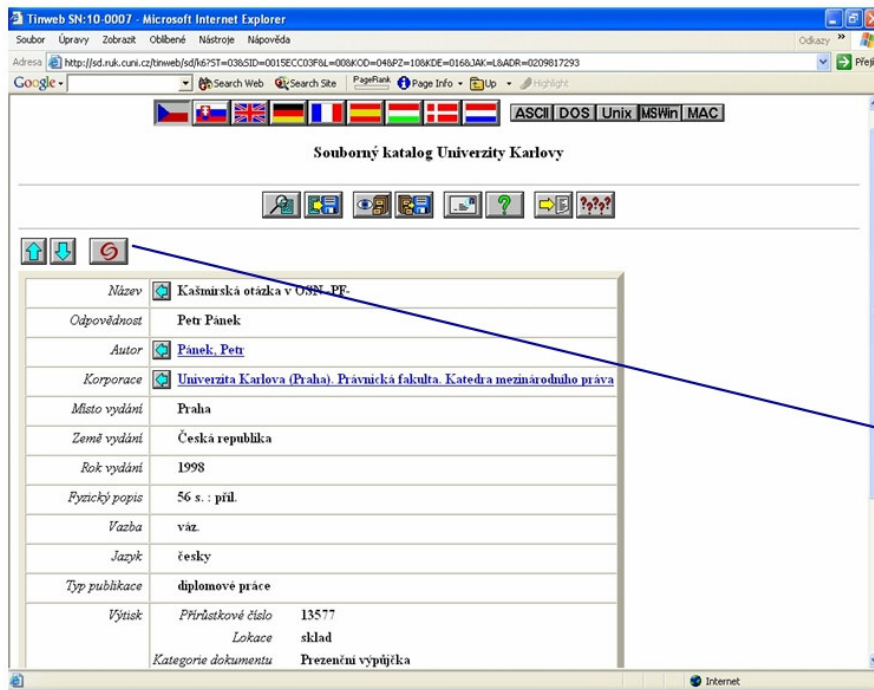
SFX

SFX nabízí přidané služby. Abychom alespoň trochu nahlédli do toho, jak pracuje, budeme muset rozlišovat (a to dynamicky) entity informačního světa podle role, kterou jim v daném okamžiku přisoudíme. Entitu, prostřednictvím které jsme právě uskutečnili vyhledávání, tedy tu, ve které se právě nacházíme, budeme nazývat PRAMEN. Pramen nám může po provedeném vyhledání nabídnout další (přidané) služby. Místo, nebo entita, ve kterém se služba realizuje, se nazývá CÍL. Systém SFX pak můžeme charakterizovat jako systém zajišťující a koordinující spolupráci pramenů s cíli (viz následující obrázek).

SFX: Princip 'rozhledny'

Rozeberme pro ilustraci typickou nabídku přidaných služeb pramene OPAC (v našem případě to bude TINWEB). OPAC vyhledal záznam a nabídl prostřednictvím ikony SFX další služby, zatím nespécifikované. Pokud uživatel další služby aktivuje (tj. klikne na ikonu SFX), vygeneruje zdroj (tedy TINWEB) požadavek a odešle jej systému SFX. Požadavek má formu tzv. OpenURL a obsahuje jen metadata záznamu, identifikaci uživatele a identifikaci zdroje (viz následující obrázek).

Sestaví OpenURL (NISO standard od 2002), pošle metadata, ident. uživatele, ident. zdroje

OpenURL (příklad):

http://octopus.ruk.cuni.cz:8888/sfx_local?sid=TinWeb:SKUK&genre=book&title=Ka%9Am%EDrsk%E1+ot%E1zka+v+OSN+-PF-&aulast=P%E1nek&aufirst=Petr&date=1998&pid=lp=octopus.ruk.cuni.cz,Port=9909,ServiceClass=ALL

OpenURL neobsahuje žádné údaje o cílech. SFX server OpenURL zpracuje (disponuje podobně jako MetaLib znalostní bází) a nabídne uživateli konkrétní přidané služby a to v závislosti na záznamu (proto se posílala metadata) a na uživateli (proto se posílala data identifikační). Uživatel pak může nějakou konkrétní službu aktivovat. Typickým pramenem je OPAC, mezi typické cíle patří databáze plných textů, služby dodávání dokumentů, MVS, služby internetových vyhledávačů.

SFX – souhrn

SFX představuje nástroj, který soustřeďuje na jednom místě nabídku *všech relevantních* souvisejících přidaných služeb, zejména pak:

- informace o výpůjčním statutu v katalozích provozovaných pod různými systémy
- přístup k abstraktu, plnému textu prostřednictvím plnotextových databází
- informace o autorovi prostřednictvím Encyclopaedia Britannica (volně přístupná část) a dalších zdrojů
- příbuzné dokumenty podle slov z názvu prostřednictvím webovských vyhledávačů Google, Altavista, Excite ...
- elektronické dodávání dokumentů prostřednictvím Virtuální polytechnické knihovny a NK Document Delivery
- recenze, on-line nákup knih prostřednictvím
- ... 20 standardně nadefinovaných služeb

Účastníci projektu a zahrnuté zdroje

Po charakteristice použitých nástrojů je třeba uvést výčet a charakteristiku účastníků projektu a zdrojů. Mezi volnými zdroji jsou zařazeny převážně katalogy a databáze knihoven. Do projektu je zapojena většina největších českých knihoven a souborných katalogů. Kromě slovenských katalogů a databází je v nabídce volných zdrojů zařazen výběr řady zahraničních katalogů a databází, který je postupně doplňován podle přání uživatelů.

V rubrice České knihy jsou integrovány české knihy dodané do fondů Národní knihovny a podchycené v jejích bázích dat, Ohlášené knihy nahlášené agentuře ISBN, Knižní novinky připravované ve Svazu českých knihkupců a nakladatelů a Nové knihy, které vycházejí v tištěné podobě v Literárních novinách. Paralelní prohledávání těchto zdrojů přináší relativně komplexní obraz především o současné české knižní produkci.

Probíhají jednání o integraci zdrojů Anopress, ČTK, o připojení internetového knihkupectví Vltava a dalších internetových knihkupectví a o připojení zdrojů plných textů časopisu Ikaros.

Výše uvedené české zdroje nebyly uvedeny plným výčtem, protože se jedná o dlouhý a rychle se měnící seznam.

Zahraniční licencované zdroje lze shrnout do několika skupin:

- Ebsco - Academic Search Premier, Business Source Premier, ERIC, Health Source : Consumer Edition, MasterFILE Premier, Medline, Newspaper Source (národní licence)
- ProQuest 5000 ABI/Inform (národní licence)
- SilverPlatter Medline Plus, Philosopher's Index, Embase (přístupné v UK)
- OCLC WorldCat, ArticleFirst, Ecollections, ERIC, NetFirst, PapersFirst, ProceedingsFirst (konsorcium OCLC)

Z uvedené charakteristiky MetaLib a SFX v kombinaci s výčtem účastníků projektu a zahrnutých zdrojů je zřejmé, že řešitelský tým odvedl během dvou let trvání projektu v rámci Linie 1: Implementace zahraničních technických nástrojů a standardů pro JIB v ČR velký objem prací ve všech plánovaných oblastech:

- instalace a provoz serveru
- lokalizace systému
- překlad uživatelských stránek a helpů
- katalogizace a konfigurace jednotlivých zdrojů a cílů
- zajištění podmínek pro aplikaci SFX v ČR
- semináře a školení.

Instalace serveru proběhla celkem dvakrát. Rozšíření projektu si vyžádalo v roce 2002 zakoupení a instalaci výkonnějšího serveru – financováno částečně z grantu VaV, částečně z grantu VISK. **Provoz serveru** byl zajištěn po dobu 24 denně prakticky bez výpadků po celou dobu řešení grantu.

Lokalizace systému proběhla rovněž dvakrát – v závěru roku 2002 byla instalována a lokalizována nová verze systému MetaLib, která přináší nové funkce a vyšší komfort pro uživatele.

Překlad uživatelských stránek a helpů byl s ohledem na složitost celého systému poměrně náročný. Instalace nové verze si vyžádala jeho modifikaci.

Katalogizace a konfigurace jednotlivých zdrojů a cílů představuje vzhledem k mezinárodní dimenzi projektu a počtu zahrnutých zdrojů časově náročnou a permanentně potřebnou činnost.

Zajištění podmínek pro aplikaci SFX v ČR. Kromě překladu a lokalizace celého systému bylo v případě SFX nutné realizovat nastavení zdrojů a nastavení cílů. Nastavení SFX cílů je nejnáročnější částí implementace SFX. Obtížné je především nastavení propojení na plnotextové a abstraktové databáze s ohledem na omezený přístup s autentikací podle rozsahu IP a doplňkovými nástroji jako Master Key (Proquest). Obtížné bylo i odladit nastavení portfolií, které zajišťují, že v SFX menu budou nabízeny odkazy na plné texty a abstrakty právě v případě, že plný text nebo abstrakt je k danému článku v některé z cílových databází SFX přítomen.

Semináře a školení. Proběhla dlouhá řada školení. Rozsáhlý soupis školení je k dispozici na http://jib-info.cuni.cz/akce/akce.php?akce=skoleni_minule.

Velký počet uživatelů znamenal velké nároky na **zajištění hotline a konzultací**.

Splnění všech uvedených cílů v oblasti implementace zahraničních technických nástrojů lze ověřit vyzkoušením provozu JIB na <http://www.jib.cz>. [Poznámka: některé nové zdroje a funkce budou k dispozici po plném zprovoznění nové verze MetaLibu na přelomu února/března 2003. Nová verze je v současné době v režimu testování.]

V oblasti implementace **standardů** (knihovnických i technických) v ČR představuje JIB velký přínos. Protože respektování standardů (především formát MARC, Z39.50, standardní možnosti vyhledávání a prezentace výsledků, OpenURL) je základní podmínkou zapojení do projektu, zapojení/nezapojení zejména velkých knihoven do projektu je praktickým důkazem respektování/nerespektování standardů jak v těchto knihovnách, tak u dodavatelů jejich knihovnických systémů. Projekt JIB významnou měrou přispívá ke zlepšení situace v této oblasti, protože díky němu se respektování/nerespektování standardů přesunulo z roviny teoretických diskusí do roviny praktické, snadno a ihned ověřitelné.

Linie 2: Vytvoření předpokladů pro optimální fungování JIB

Sebedokonalejší informační brána nemůže optimálně fungovat, je-li zasazena do nepřipraveného prostředí. Projektová linie 2 proto usilovala o přípravu vhodných výchozích podmínek pro optimální fungování JIB. V českém prostředí bylo třeba zajistit především jednotné věcné zpracování a jednotný popis fondů českých knihoven a spolupráci při jejich budování a využívání. V projektu byly pro linii 2 specifikovány následující úkoly:

Jednotné věcné zpracování

- překlad změn MDT
- tvorba záznamů věcných autorit
- aktualizace notací MDT v záznamech věcných autorit-realizace změn
- harmonizace souboru věcných autorit a PSH – příprava

Popis fondů a spolupráce při jejich budování

- překlad podkladů k problematice popisu fondů metodou konspektu a jejich prezentace na internetu, vydání výběru tiskem
- metodika kooperace, export a import dat, mapování formátů, úprava dat
- zahájení experimentálního přidělování kategorií a témat podle konspektu nově popisovaným dokumentům
- analýza existujících záznamů v online katalogu NK s ohledem na časovou náročnost a pracnost přidělení oblastí/kategorií, rozhodnutí o metodice pro jednotlivé časové vrstvy
- seminář o metodě konspektu I
- zahájení rutinního přidělování oblastí/kategorií záznamům v online katalogu NK
- optimalizace budování fondů NK s ohledem na metodu konspektu: popis směrem do minulosti, upřesnění cílové i současné akviziční politiky, prezentace výsledků na internetu
- zahájení rutinního přidělování oblastí/kategorií záznamům v online katalogu UK
- prohloubení koordinace budování NK a UK ve vybraných oborech
- seminář o metodě konspektu II

Jednotné věcné zpracování

Soubor věcných autorit

Předpokladem pro jednotné věcné zpracování je vytvoření národního standardu pro věcný popis – souboru věcných autorit. Soubor věcných autorit je řízený a měnitelný abecedně uspořádaný soubor věcných selekčních údajů - lexikálních jednotek, mezi nimiž jsou vyjádřeny základní sémantické vztahy (ekvivalence, hierarchie, asociace) a který je určen ke zpracování a vyhledávání dokumentů a informací v nich obsažených. Součástí autoritního záznamu je notační znak systematického selekčního jazyka související s autoritním záhlavím a nezbytný poznámkový aparát. K základním charakteristikám tohoto souboru patří slovní zásoba, struktura sémantických vztahů a aplikační syntax.

Soubor věcných autorit představuje

- **nástroj standardizace a unifikace věcných selekčních údajů na národní úrovni**
- nástroj pro sdílenou katalogizaci
- nástroj integrace a unifikace věcných selekčních jazyků různých typů
- nástroj pro tvorbu vícejazyčného pořadacího systému
- uživatelsky vstřícný rešeršní nástroj pokrývající heterogenní prostředí
- nástroj pro unifikaci prostředí jako předpokladu pro budování předmětově orientovaných zdrojů
- nástroj pro zkvalitnění rešeršních možnosti koncového uživatele vedoucí ke zpřesnění a dopracování dotazu a tím ke zvýšení relevance a přesnosti vyhledaných dokumentů.

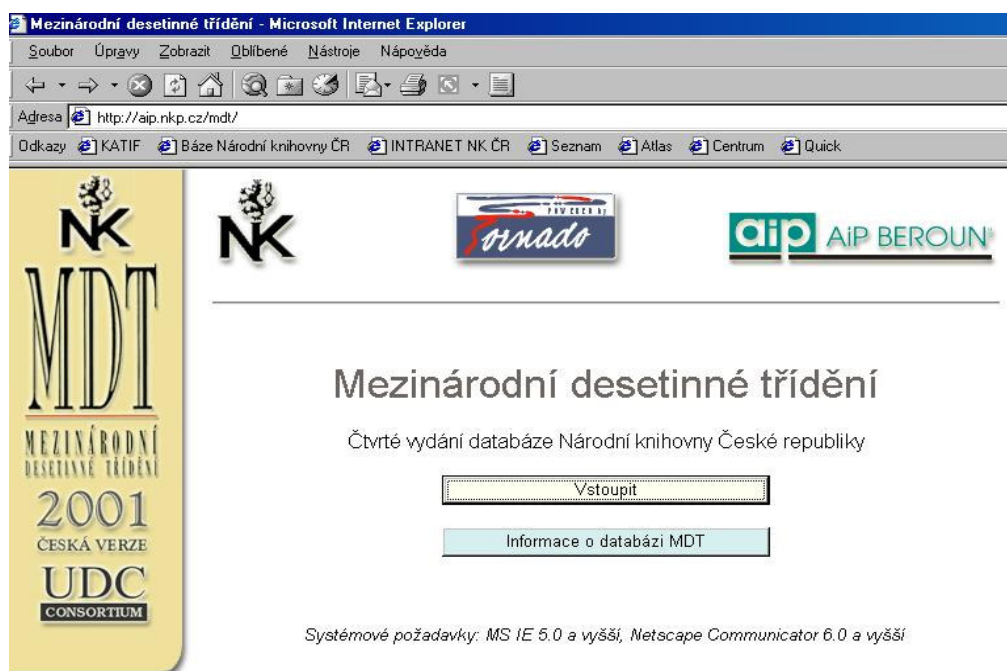
Soubor věcných autorit se skládá ze tří částí:

soubor tematických termínů, soubor geografických termínů, soubor formálních termínů. Verbální termíny jsou propojeny s adekvátními notacemi systematického selekčního jazyka. Součástí souborů věcných autorit jsou i anglické ekvivalenty a existuje zde vazba na konspekt.

Soubor věcných autorit je dostupný v rámci bází NK pod zkratkou **AUV**, metodické materiály na adrese http://www.nkp.cz/standard/geogr_autor.htm
http://www.nkp.cz/standard/Veczprac/MDT_WWW.htm

Harmonizace souboru věcných autorit a PSH se realizuje v několika úrovních. Byly zapracovány připomínky STK k předmětovým kategoriím, byl vytvořen a dán k dispozici soubor geografických autorit, proběhlo školení věcného zpracování. V oblasti formálních a tematických termínů prozatím probíhá intelektuální mapování, v dubnu bude k dispozici průkazný vzorek.

Nutný předpoklad pro tvorbu souboru věcných autorit představuje překlad a publikování souboru UDC MRF včetně jeho aktualizací. Vše je zveřejněno na CD-ROM a na adrese <http://aip.nkp.cz/mdt/>

Popis fondů českých knihoven a spolupráce při jejich budování/využívání

Konspekt

S problematikou JIB úzce souvisí popis fondů s ohledem na jejich transparentnost v národním i mezinárodním měřítku, a dále cílené budování fondů provázané na systematické sledování míry jejich využití. V souvislosti se snadnou dostupností dokumentů prostřednictvím sítí vzrůstá význam kooperace při budování fondů ve smyslu přesné delimitace v národním i nadnárodním kontextu. Jedním z cílů projektu je příprava implementace metody konspektu v českých knihovnách.

Věcné třídění pro potřeby konspektu

Nutným předpokladem pro aplikaci metody konspektu v našem prostředí bylo vypracování konkordančních tabulek mezi klasifikačním systémem DDC a MDT na úrovni skupin konspektu.

Přehled předmětových kategorií (1. úroveň třídění) a skupin konspektu (2. úroveň třídění) je zveřejněn na adrese

http://www.nkp.cz/standard/MDT_konspekt_VP1.htm

Předmětové kategorie

1. Antropologie, etnografie
2. Biologické vědy
3. Divadlo, film, tanec
4. Ekonomické vědy, obchod
5. Filozofie a náboženství
6. Fyzika a příbuzné vědy
7. Geografie. Geologie. Vědy o zemi
8. Historie a pomocné historické vědy. Biografické studie
9. Hudba
10. Chemie. Krystalografie. Mineralogické vědy
11. Jazyk, lingvistika a literatura
12. Knihovnictví, informatika, všeobecné, referenční literatura
13. Lékařství
14. Matematika
15. Politické vědy
16. Právo
17. Psychologie
18. Sociologie
19. Technika, technologie, inženýrství
20. Tělesná výchova a sport. Rekreace
21. Umění, architektura, muzeologie
22. Výchova a vzdělávání
23. Výpočetní technika
24. Zemědělství

18. Sociologie
= příklad části skupiny konspektu

30009	Teorie, metodologie společenských věd	
316	Sociologie	Deskriptivní studie o společnosti, sociální situaci
308	Sociografie	
316.4/.7	Sociální interakce	Sociální psychologie. Sociální chování. Sociální postoje. Mínění. Sociální role. Komunikace. Skupinové procesy. Vedení a autorita. Sociální vztahy. Interpersonální vztahy
316.4	Sociální procesy	Sociální dynamika. Sociální změna. Sociální konflikt
314	Demografie	Populační vývoj. Pohyb obyvatelstva. Migrace

Předmětové kategorie konspektu byly zapracovány podle plánu do JIB, kde tvoří základní „tematické rozcestí“:

Start

Bohdana Stoklasova

Odhlásit se	Domů	Nalézt zdroje	Můj profil	Zpět
Vyhledávání	Výsledek dotazu	Nalezené záznamy	Historie	E-schránka
			Náповěda	

My Resource List

- Antropologie, etnografie
- Biologické vědy
- Divadlo, film, tanec
- Ekonomické vědy, obchod
- Filozofie a náboženství
- Fyzika a příbuzné vědy
- Geografie, Geologie
- Historie, Biografie
- Hudba
- Chemie, Mineralogie
- Lékařství
- Matematika
- Politické vědy
- Právo
- Psychologie
- Sociologie
- Sport, Recreace
- Technika, technologie
- Umění, Architektura
- Všeobecnosti, Informatika
- Výchova a vzdělávání
- Výpočetní technika
- Zemědělství
- Knihovny v Africe
- Knihovny v Americe
- Knihovny v Česku
- Knihovny v Evropě
- Knihovny v Tichomoří

Vítejte v jednotné informační bráně CASLIN

Informační brána CASLIN vás s pomocí programů MetaLib a SFX dovede jednoduchým způsobem k různým informačním zdrojům a službám.

Začněte výběrem vhodné kategorie ze seznamu umístěného v levé části obrazovky.

K dispozici máte také službu "nalézt zdroje", která vám umožní předvybrat pro vás relevantní zdroje.

S některými zdroji můžete pracovat jednotným způsobem přímo v prostředí MetaLibu, ostatní jsou integrovány volněji - jsou pouze připojeny a pro práci s nimi je nutné použít jejich vlastní uživatelské rozhraní.

Věříme, že informační brána CASLIN významně zjednoduší a obohatí vaši práci s nejrůznějšími informačními zdroji. Těšíme se na vaše zkušenosti a připomínky.

Tvorba informační brány CASLIN byla zahájena společným projektem Národní knihovny ČR a Univerzity Karlovy ve spolupráci s projektem LI 01018 (Portál STM). Účast dalších českých i slovenských knihoven je vítána.

MetaLib

- MetaLib - základní informace
- MetaLib - zdroje
- MetaLib - náповěda
- MetaLib - další informace

SFX

- SFX - základní informace
- Open URL
- SFX - zdroje
- SFX - cíle
- SFX - další informace

V září 2001 bylo v NK zahájeno experimentální přidělování skupin konspektu nově popisovaným dokumentům. Počátkem roku 2002 byl experiment vyhodnocen a přidělování skupin konspektu pro nově získané dokumenty se stalo v NK rutinní záležitostí.

Metodika konspektu byla aplikována i pro celkový popis fondů a tvorbu strategie budování fondů v NK. Výsledek (včetně překladu základních materiálů) byl zveřejněn na stránkách NK: <http://www.nkp.cz/konspekt>

KONSPEKT

Úvod Národní konzervační fond Univerzální knihovní fond Studijní fond

METODA KONSPEKTU

- Základní informace
- [Kódy úrovně fondů](#)
- [Kódy jazyků](#)
- [Indikátory ochrany fondů](#)
- [Předmětové kategorie a skupiny konspektu](#)
- [Příklady aplikace skupin konspektu v záznamech NK ČR](#)

Základní informace

Umožňuje souborný popis (charakteristiku) fondu určité knihovny (skupiny knihoven) bez podrobných bibliografických informací.

Umožňuje komunikaci o fondech a jejich porovnávání, poskytuje jednotný a srovnatelný přehled.

Je účinným nástrojem pro tvorbu strategie budování fondů.

Vznikl v USA, dnes má řadu aplikací po celém světě.

Je spravován a rozvíjen v rámci [OCLC-ACAS](#)

Jedná se o obecnou metodu, kterou lze upravit podle potřeb instituce/skupiny institucí/země.

Další informace na: <http://jib-info.cuni.cz/index.php?fname=jib.mnu&sub=4&url=dokumenty>

FONDY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR

Úvod Národní konzervační fond Univerzální knihovní fond Studijní fond

Fondy Národní knihovny ČR vznikaly v průběhu několika staletí a obsahují 6 miliónů svazků. Jedná se o nejrozsáhlejší fondy v České republice, jejichž celkový význam i hodnota jsou zcela ojedinělé v národním i mezinárodním měřítku. Důsledkem trvalého nedostatku finančních prostředků na budování fondů v posledních letech je skutečnost, že Národní knihovna nemůže toto významné kulturní a intelektuální dědictví nejen rozmnožovat, ale ani adekvátně ochraňovat pro příští generace. Podrobnější informace přináší následující přehled vytvořený pomocí metodou [konspektu](#) (souhrnné informace, předmětové kategorie, příklady aplikace).

Národní konzervační fond	Univerzální knihovní fond	Studijní fond
Charakteristika	Charakteristika	Charakteristika
Hodnocení fondu <ul style="list-style-type: none"> • domácí dokumenty • zahraniční dokumenty 	Hodnocení fondu <ul style="list-style-type: none"> • domácí dokumenty <ul style="list-style-type: none"> ◦ dokumenty A ◦ dokumenty B • zahraniční dokumenty 	Hodnocení fondu
Strategie budování fondu <ul style="list-style-type: none"> • domácí dokumenty • zahraniční dokumenty 	Strategie budování fondu <ul style="list-style-type: none"> • domácí dokumenty <ul style="list-style-type: none"> ◦ dokumenty A ◦ dokumenty B • zahraniční dokumenty 	Strategie budování fondu
Stažení souhrnného dokumentu	Stažení souhrnného dokumentu	Stažení souhrnného dokumentu

- [Stažení souhrnných informací o Konspektu](#)

Výhodou mezinárodně využívané metody konspektu je použití jednotných kódů pro hodnocení fondů:

Univerzální knihovní fond

Úvod
Národní konzervační fond
Univerzální knihovní fond
Studijní fond

Hodnocení fondu

Hodnocení fondu bylo vytvořeno s použitím metody konspektu a obsahuje [tabulku](#), její [grafické vyjádření](#) a [komentář](#). V rámci jednotlivých předmětových kategorií je hodnocen současný stav fondu, je zde vyjádřena strategie budování fondu s ohledem na poslání instituce i současná akviziční politika, která vychází ze strategie budování fondu, ale je transformací tohoto cíle do podmínek daných finančními prostředky na doplňování fondů. Poklepáním na jednotlivé [kódy úrovně fondu podle konspektu](#) a [kódy jazyků](#) se dostanete k popisu jejich významu.

Tabulka:

Univerzální knihovní fond - zahraniční dokumenty					
CL=současný stav fondu (co už máme)					
AC=akviziční politika (co doplňujeme)					
GL=strategie budování fondu (co bychom měli doplňovat)					
L=jazyk					
Číslo/obsah	Název předmětové kategorie	CL	AC	GL	L
1	Antropologie, etnografie	3a	2b	4	W
2	Biologické vědy	3b	3b	4	W
3	Divadlo, film, tanec	2b	2a	4	W
4	Ekonomické vědy. Obchod	2b	1b	3b	W
5	Filozofie a náboženství	4	3b	4	W
6	Fyzika a příbuzné vědy	3b	2b	4	W
7	Geografie. Geologie. Vědy o zemi	3b	2b	4	W
8	Historie a pomocné historické vědy. Biografické studie	3c	2b	4	W
9	Hudba	3c	3b	4	W
10	Chemie. Krystalografie. Mineralogické vědy	2b	2b	4	W

Kliknutím na příslušný kód uživatel snadno dešifruje jeho význam:

FONDY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR

Úvod
Národní konzervační fond
Univerzální knihovní fond
Studijní fond

3 STUDIJNÍ ÚROVEŇ NEBOLI ÚROVEŇ PODPORY VÝUKY

Fondy, které poskytují oborové informace systematickým způsobem, ale na úrovni nižší než pro vědecké účely a jsou dostačující pro bakalářská studia a počátek studií magisterských, zahrnují:

- Obsáhlou sbírku všeobecných monografií a referenčních zdrojů a také vybrané specializované monografie a referenční zdroje
- Obsáhlou sbírku všeobecných časopisů a reprezentativní sbírku specializovaných časopisů
- Limitované sbírky příslušných děl v jazycích jiných než v primárním jazyce fondů a země, kupříkladu materiály, které pomohou lidem, nemluvícím primárním jazykem k jeho zvládnutí, či literaturu v původní řeči, třeba německou poezii v němčině či španělskou historii ve španělštině
- Obsáhlé sbírky děl známých autorů a výběr prací autorů méně známých
- Definovaný přístup k rozsáhlé sbírce vlastních nebo vzdáleně přístupných elektronických zdrojů, včetně bibliografických zdrojů, textů, datových souborů, časopisů, atd.

Fondy by měly být systematicky zkoumány kvůli aktuálnosti obsažených informací a kvůli jistotě, že nutné a důležité zdroje budou uchovány, včetně výrazného podílu retrospektivních prací.

3a ZÁKLADNÍ STUDIJNÍ ÚROVEŇ

Fondy odpovídající šíření a udržování znalostí o primárních tématech oboru zahrnují:

- Vysoké procento nejdůležitějších prací a základních děl v oboru
- Obsáhlou sbírku všeobecných monografií a referenčních zdrojů
- Obsáhlou sbírku všeobecných časopisů a rejstříků/abstraktů
- Vedle prací v primárním jazyce fondu díla v dalších jazycích jsou omezeny na jazykové učební pomůcky pro lidi nemluvíící primárním jazykem a reprezentativní sbírku známých autorů v původním jazyce.
- Definovaný přístup k příslušným elektronickým zdrojům

Tyto fondy uspokojí potřeby studentů na bakalářské úrovni a uživatelů, kteří se dále vzdělávají.

3b STŘEDNÍ STUDIJNÍ ÚROVEŇ

Fondy, odpovídající šíření a udržování znalostí o více specializovaných oborech poskytují zevrubnější pokrytí oboru podrobnějšími pracemi, zahrnují:

- Vysoké procento nejdůležitějších prací a základních děl v oboru
- Obsáhlou sbírku všeobecných monografií a referenčních zdrojů a vybrané specializované monografie a referenční zdroje
- Obsáhlou sbírku všeobecných časopisů a reprezentativní sbírku specializovaných časopisů a rejstříků/abstraktů
- Výběr zdrojů v dalších jazycích, včetně známých autorů v původních jazycích
- Definovaný přístup k rozsáhlým specializovaným elektronickým zdrojům

Postupně začínají metodu konspektu při popisu svých fondů využívat i další české knihovny. Vlastní metoda konspektu je jednoduchá a snadno aplikovatelná v knihovnách, které mají kvalitní informace o svých fondech směrem do minulosti a dobře postavenou strategii včetně strategie budování fondů. A samozřejmě naopak. NK nabídla svoji metodiku a pomoc všem českým knihovnám a vyzvala je ke spolupráci. Prozatím se přihlásily krajské knihovny. Některé z nich mají popis a strategii budování fondů s využitím metody konspektu již téměř hotové. UK sice deklarovala vůli k aplikaci metody konspektu, k jejímu praktickému naplnění a tudíž ani ke spolupráci s NK na tomto poli však prozatím nedošlo.

Semináře a prezentace

O přednášky k tématům, které pokrývá projekt JIB, byl v obou letech řešení projektu mimořádný zájem na všech stěžejních českých knihovnických seminářích a konferencích věnovaných automatizaci knihoven – viz soupis prezentací v úvodu zprávy. Projekt byl prezentován na všech významných domácích konferencích a na řadě konferencí zahraničních. Proběhla dlouhá řada školení.

Rozsáhlý soupis školení

http://jib-info.cuni.cz/akce/akce.php?akce=skoleni_minule

a prezentací projektu

http://jib-info.cuni.cz/akce/akce.php?akce=ostatni_minule

je k dispozici na infostránkách JIB

<http://jib-info.cuni.cz>.

V předcházejícím textu jsme podrobně rozebrali plnění všech dílčích cílů projektu a doprovodili je praktickými ukázkami fungování popisovaných dílčích výstupů projektu. Na závěr zrekapitulujeme výstupy projektu, které byly formulovány v závěru předloženého projektu:

Výstup projektu:

Předkládaný projekt řeší komplexně problematiku jednotné informační brány. Jde o projekt mimořádného významu a rozsahu, který v sobě integruje několik dílčích projektů, a jeho výstupy budou mít výrazný vliv na rozvoj českého knihovnictví jako oboru a jeho posun na špičkovou světovou úroveň. Projekt svým významem výrazně přesahuje rámec kooperace dvou institucí – nositele a spolunositele.

Protože cílem projektu je zkvalitnění přístupu k informacím ze všech oborů lidského poznání, budou mít výsledky řešení projektu velký význam pro rozvoj výzkumu a vývoje ve všech oborech.

Výstupem projektu budou:

- *Jednotná informační brána pro NK a UK, která bude po otestování k dispozici ostatním knihovnám*
- *Národní standard pro propojení elektronických zdrojů*
- *Národní standard pro věcné zpracování*
- *Národní standard pro popis, koordinované budování a využívání fondů*
- *Užší spolupráce mezi NK a UK v několika rovinách (brána, věcné zpracování, koordinace budování a využívání fondů)*
- *Semináře ke všem řešeným dílčím úkolům.*

Většina předpokládaných výstupů (cílů) projektu byla realizována minimálně v plánovaném rozsahu, v řadě případů byly plánované cíle překročeny.

České knihovnictví se v oblasti budování Jednotné informační brány skutečně dostalo na špičkovou světovou úroveň. O prezentaci projektu na prestižích mezinárodních konferencích i o konzultace je mimořádný zájem.

Zapojení většiny velkých českých knihoven a dvou největších slovenských knihoven do projektu potvrdilo předpoklad, že jeho význam přesahuje rámec kooperace dvou institucí - nositele a spolunositele.

Projekt zásadním způsobem přispěl ke zkvalitnění a zjednodušení přístupu k informacím ze všech oborů lidského poznání, proto mají výsledky řešení velký význam pro rozvoj výzkumu a vývoje ve všech oborech.

Jednotná informační brána je plně funkční a je k dispozici nejen pro NK a UK, ale i pro další české knihovny.

Byly připraveny a prakticky otestovány národní standardy založené na mezinárodních standardech pro tyto oblast

- propojení elektronických zdrojů (OpenURL, DublinCore, MARC)
- věcné zpracování (národní soubor věcných autorit založený na LCSH, MDT-konkordance s DDT, vazba na konspekt)
- popis, koordinované budování a využívání fondů (konspekt)

Uskutečnila se řada seminářů a školení ke všem řešeným dílčím úkolům.

Spolupráce mezi NK a UK při budování a rozvoji JIB byla po celou dobu řešení projektu velmi těsná, efektivní a bezproblémová.

Při řešení projektu nedošlo ke splnění dvou dílčích cílů. Jedná se o užší spolupráci NK a UK v oblasti věcného zpracování a koordinace budování a využívání fondů. Před zahájením spolupráce s NK musí napřed dojít ke sjednocení postupů a koordinaci v rámci UK, proto bude možné spolupráci NK a UK v obou uvedených oblastech zahájit až později.

B.2 Přínos řešitele

Přínos řešitele spočívá v tom, že dává k dispozici uživatelům i pracovníkům knihoven

- moderní nástroj světových parametrů pro jednoduchou práci s heterogenními zdroji aplikovaný na české prostředí
- národní standardy pro propojení elektronických zdrojů založené na mezinárodních standardech a zaručující mezinárodní kompatibilitu v této oblasti
- národní standard a jednotnou metodiku pro věcné zpracování dokumentů založené na mezinárodních standardech a zaručující mezinárodní kompatibilitu v této oblasti
- národní standard a jednotnou metodiku pro popis fondů a strategii budování fondů založené na mezinárodních standardech a zaručující mezinárodní kompatibilitu v této oblasti.

Aplikací těchto nástrojů a standardů se české knihovnictví dostalo v uvedených oblastech na přední místo v mezinárodním kontextu.

B.3 Posun znalostí

Realizace projektu znamená zcela výjimečný posun znalostí v obou hlavních liniích:

Linie 1: Implementace zahraničních technických nástrojů a standardů pro JIB v ČR

Linie 2: Vytvoření předpokladů pro optimální fungování JIB

V obou případech se de facto jedná o posun z bodu nula na špičkovou světovou úroveň.

C Návrhová část

C.1 Výsledky řešení

Výsledky řešení plně odpovídají cíli stanovenému v projektu:

Cílem projektu je vytvoření jednotné informační brány (JIB), která umožní uživatelům jednotný a snadný přístup ke klasickým fondům knihoven i elektronickým zdrojům (blízkým i vzdáleným). Výsledkem řešení předkládaného projektu měla být JIB pro Národní knihovnu ČR (NK) a Univerzitu Karlovu (UK), u nichž existuje podobná informační gesce.

Díky zapojení většiny velkých českých knihoven a souborných katalogů a dvou největších slovenských knihoven do projektu a také díky rychlému technologickému rozvoji ho dokonce přesahují.

C.2 Závěr

Čeští uživatelé mají díky splnění cílů projektu k dispozici nástroj, který jim umožňuje jednotný a jednoduchý přístup ke klasickým fondům knihoven, které stále zůstávají základem jejich služeb, i ke vzdáleným elektronickým zdrojům včetně plných textů. Dochází tak ke zhodnocení finančních prostředků investovaných do doplňování klasických fondů a především prostředků investovaných v posledních letech na nákup plošných licencí elektronických dokumentů.

Aplikace jednotné metodiky věcného zpracování výrazně usnadňuje vyhledávání lokálních i vzdálených dokumentů. Bilingvální věcné zpracování v přirozeném jazyce a propojení na úrovni klasifikací MDT a DDT usnadňuje přístup k zahraničním dokumentům včetně plných textů dokumentů a zahraničním tematickým branám.

Aplikace metody konspektu představuje silný a mezinárodně ověřený nástroj pro jednotný popis fondů českých knihoven i pro zpřesnění a koordinaci strategie jejich budování na celonárodní úrovni s možností optimálního využití finančních prostředků a sdílení zdrojů jak klasických, tak elektronických.

Ve všech oblastech se jedná o zcela zásadní výsledky, které staví budování a především využívání informačních zdrojů českých knihoven na kvalitativně novou úroveň.

C.3 Návrhy opatření

Původně plánovaný pilotní projekt dvou institucí se stal celonárodním a mezinárodním projektem mimořádného rozsahu a významu. Statistiky využití JIB svědčí o její rostoucí oblíbenosti a užitečnosti pro české i zahraniční knihovny a jejich uživatele. V rámci JIB došlo k praktické realizaci česko-slovenského souborného katalogu (ve virtuální podobě).

Je třeba zajistit pravidelné a dostatečné financování projektu i po skončení stávajícího grantu.

Projekt má a i v budoucnu bude mít linii výzkumně-vývojovou, kterou je třeba financovat v rámci VaV, ale také linii provozní, kterou je třeba financovat v rámci programu VISK.

D Použití finančních prostředků

D.1 Tabulky a komentář

Využití přidělených prostředků dokumentují názorně následující komentář a přiložené tabulky:

ROK 2001

1. Investice

Z položky investice bylo podle plánu zakoupeno základní technické a programové vybavení, tj. server pro MetaLib a SFX a licence pro MetaLib a SFX, které v sobě zahrnují i licence pro Oracle.

2.1.0 Nákup materiálu

Položka materiál byla posílena z položky služby. Tuto nutnost vyvolalo pozdní přidělení finančních prostředků. Ve druhé polovině došlo ke zvýšené koncentraci prací v NK a proto bylo nutné rozšířit a také zkvalitnit technické vybavení NK. Přesun ze služeb byl možný vzhledem k ušetření finančních prostředků za maintenance a content management service, které bylo rovněž důsledkem pozdního přidělení finančních prostředků.

2.2.0 Nákup služeb

Jak již bylo uvedeno, ve službách došlo vzhledem k pozdnímu přidělení finančních prostředků k ušetření prostředků za maintenance a také za content management service. Část ušetřených prostředků – 90.000 Kč - byla převedena do položky materiál (zdůvodnění viz 2.1.0 Nákup materiálu), část – 150.000 Kč - do položky cestovné (zdůvodnění viz 2.3.2 Cestovné + přiložené cestovní zprávy řešitelů a spoluřešitelů projektu)

2.3.2 Cestovné

Od počátku řešení projektu bylo jasné, že vzhledem k novosti řešené problematiky bude nutné navštívit řadu zahraničních akcí, kde je možné získat informace o trendech i výsledcích dosažených v oblasti budování informačních bran a to jak v rovině technologické (produkty dodavatelů různých systémů), tak v rovině implementační (způsob implementace technických nástrojů v knihovnách a dalších informačních institucí včetně použití příslušných standardů). Protože v rámci projektu bylo třeba na počátku učinit řadu strategických rozhodnutí, která významným způsobem ovlivní jeho pokračování, bylo nutné v počáteční fázi získat maximum informací. Pro tento účel se jako klíčová jevila konference IFLA, kde bylo možné spojit několik rovin:

- shlédnutí a odzkoušení dostupných technických řešení (výstava + prezentace)

- konzultace s kolegy ze zahraničních knihoven (odborné sekce + kuloárová jednání)
- příprava mezinárodní prezentace výsledků projektu (příprava programu budoucích konferencí IFLA v sekcích).

Jednotná informační brána pokrývá různé okruhy a na konferenci IFLA bylo nutné se zaměřit na obecnou problematiku budování informačních bran (Stoklasová), technické zajištění informačních bran (Krbec), zapojení informačních bran do služeb (Hemola) a věcné zpracování. Především vysoké finanční nároky na tuto cestu si vyžádaly navýšení položky cestovné o 150.000 Kč.

Další důležitou platformou pro získávání poznatků byly akce EUSIDIC, návštěva KOBV a další akce uvedené v čerpání finančních prostředků a cestovních zprávách. Tyto cesty však neovlivnily významně předpokládanou výši položky cestovné.

Podrobnější informace o zahraničních cestách obsahují přiložené cestovní zprávy.

ROK 2002

1. Investice

Z položky investice byla zakoupena poslední část licencí pro MetaLib a SFX, které v sobě zahrnují i licence pro Oracle. Dále byla z investičních prostředků zaplacen část nového serveru pro projekt JIB. Další část byla doložena z prostředků VISK a rozpočtu NK.

2.1.0 Nákup materiálu

Z položky materiál byl proveden upgrade jednoho PC pro potřeby projektu a byl zakoupen monitor. Drobné prostředky byly vynaloženy na drobný HW a SW a kancelářský materiál.

2.2.0 Nákup služeb

Položka nákup služeb byla posílena o 76.000 Kč z cestovného. Vzhledem k nadnárodní dimenzi projektu se ukázaly původně plánované prostředky na služby týkající se zajištění provozu a rozvoje projektu jako nedostatečné. Rozšířený rámec projektu a množství jeho uživatelů si vyžádaly také zvýšené náklady na přípravu instruktážních a propagačních materiálů. Naopak v položce zahraniční cestovné nedošlo k plnému čerpání. Konference IFLA se konala v době povodní a někteří řešitelé projektu se proto nemohli zúčastnit vůbec nebo museli svoji účast zredukovat. Uvnitř položky služby došlo k určitým přesunům oproti původnímu plánu v návaznosti na reálné potřeby projektu po jeho rozšíření a souběžnému čerpání prostředků na provoz projektu z programu VISK. Většina prostředků v oblasti služeb byla vynaložena na zajištění provozu a rozvoje JIB (Ex Libris a ÚVT UK) a na úpravu dat pro potřeby konspektu. Menší část prostředků byla věnována na propagaci projektu (web, tištěné materiály), překlad formátu MARC 21, který je základním formátem v rámci JIB, a související činnosti.

2.3.2 Cestovné

Částka 76.000 Kč byla přesunuta z položky cestovné do položky nákup služeb. V položce zahraniční cestovné nedošlo k plnému čerpání. Konference IFLA se konala v době povodní a někteří řešitelé projektu se proto nemohli zúčastnit vůbec nebo museli svoji účast zredukovat. Z položky zahraniční cestovné byla hrazena účast řešitelů a spoluřešitelů

projektu na zahraničních konferencích a seminářích, kde byly prezentovány formou referátů výsledky projektu, nebo se jednalo o akce, na nichž bylo možné získat informace potřebné pro řešení projektu v souladu s mezinárodním vývojem a kontextem. Podrobnější informace o zahraničních cestách obsahují přiložené cestovní zprávy. Z položky domácí cestovné byly hrazeny cesty mimopražských účastníků jednání o projektu.

E Resumé a klíčová slova

E.1 Resumé a klíčová slova v češtině

Resumé:

Většina českých knihoven má dnes charakter hybridních knihoven, které zahrnují tři složky: budování fondu a příslušných metadat, zprostředkování cizích informací a tvorbu vlastních informací. Cestu k těmto informacím však komplikují různá uživatelská rozhraní, různé selekční jazyky, nedostatečná transparentnost fondů a absence vazeb mezi primárními a sekundárními dokumenty. Cílem předkládaného projektu je vytvoření jednotné informační brány zatím společné pro vybrané databáze a zdroje, které NK a UK vlastní nebo provozují. Tato brána umožní v první fázi uživatelům NK a UK jednotný a snadný přístup ke klasickým fondům knihoven i elektronickým zdrojům, po otestování bude k dispozici ostatním českým knihovnám. Součástí řešení projektu je i návrh národních standardů (založených na standardech mezinárodních) pro propojení plných textů elektronických dokumentů, věcné zpracování, vyhodnocení a koordinované budování fondů v českých knihovnách

Klíčová slova:

Jednotné informační brány ; tematické informační brány ; referenční služby ; hodnocení fondů ; strategie budování fondů ; mezinárodní standardy pro propojování zdrojů

E.2 Abstract and key words in English

Abstract:

Czech libraries work in a hybrid library environment, including both the emerging electronic collection with its digital resources and the traditional library with its print resources. While the Internet has greatly improved access to information, library users are experiencing increasing difficulty in navigating and locating the most relevant data because of different interface and searching methods and insufficient description of collections. The project solves these problems by providing one umbrella - one gateway to both local and remote resources while allowing the user to remain with one familiar and uniform system. The project will also introduce international standards for linking electronic collections, subject cataloging, collection assessment and coordinated collection development into Czech environment. National Library of the Czech Republic and the Charles University will serve as research and testing sites under the umbrella of this project. The results will be available for all the Czech libraries.

Key words:

Information gateways ; subject gateways; reference services; collection assessment; collection development; international standards for navigation

27. ledna 2003

Dr. Vojtěch Balík, ředitel NK

Dr. Bohdana Stoklasová, hlavní řešitelka